

[H. K. Sørensen.]

mener jeg den politiske repræsentant har haft en vigtig mission, så længe vi har haft en grundlov i landet. Muligheden for hans beståen fjernes med overgang til et kamersystem.

Man har også ved overgangen til et kamersystemet afskåret sig fra at drage repræsentanter fra de organisationer, der i så høj grad har indflydelse på de betingelser, hvorunder det daglige liv leves, ind i de kredse, der direkte påtager sig ansvar overfor vælgerne. Jeg tænker her først og fremmest, men ikke alene, på de store arbejdsorganisationer, hvis forlig eller kampe spiller en så afgørende rolle for ikke blot det enkelte individs levevilkår, men for hele samfundets økonomi.

Her mener jeg at røre ved et problem, der fremover vil blive meget aktuelt. Det vil nemlig være af overordentlig liden værdi, om man giver Danmark denne grundlov, som jeg har set med et noget selvforherligende udtryk blive kaldt verdens frieste og mest demokratiske grundlov, såfremt det daglige livs uafhængighed er gået fløjten. For sandheden er jo den, at politisk frihed er grumme lidt værd, hvis økonomisk uafhængighed på arbejdspladsen, uafhængighed i uddannelse og uafhængighed i den daglige livsform forsvinder, og det er jo sandt, at der her i dag gør sig en række indflydelser gældende, som indskrænker det enkelte menneskes handlefrihed på samme måde, som en række forhold forud for grundloven i 1849 indskrænkede det enkelte menneskes politiske frihed. Jeg mener, at der her eksisterer problemer og eksisterer rettigheder for individet, der må være at jævnføre med menneskerettigheder, men som man i denne grundlov har ladet ligge, fordi der unægtelig her foreligger en farlig vej, men en vej, som til gengæld befolkningens interesse ville være levende overfor.

Også her mener jeg at reorganisering af landstinget ville skabe mulighed for en fortrinlig kontakt med mange af disse organisationer og ville lette de løsninger, der fremover må skaffes på konflikter mellem organisationer og individ, løsninger, som efter min mening vil blive af større betydning for bevarelse af politisk frihed end nok så mange grundlovsparagraffer.

Til en enkelt paragraf skal jeg gøre en bemærkning: det er til § 76, stk. 1. Det

ordvalg, man her har brugt, er på en gang egnet til at vække forhåbninger og til straks derefter at nedslå disse. Efter min mening må man, hvis man i grundloven vil udtale sig om retten til arbejde, enten udtale sig ganske klart, eller også må man undlade at udtale sig.

Udover disse indvendinger — de er altså også for mig afgørende — deler jeg mange af de betænkeligheder, der er anført såvel i det andet høje ting som fra denne talerstol, men jeg finder ingen anledning til at gentage disse. Jeg skal kun bemærke, at jeg ikke anser det for nogen ulykke, om grundlovsforslaget bliver forkastet ved en folkeafstemning. Jeg er nemlig af den anskuelse, at en lille grundlovsændring, der udstrakte vor grundlov til at gælde for Grønland, ændrede tronfølgen og, hvis folkeafstemningen om valgetten viste det nødvendigt, ændrede denne, kunne gennemføres overordentlig sikkert og med stort flertal. En række af de ting, man har søgt gennemført i det foreliggende grundlovsudkast, kunne ændres gennem praksis, bl. a. ved ændring af tingenes forretningsorden. At man derved måtte frafalde folkeafstemningsinstitutionen, ville jeg ikke være ked af, idet jeg er af den formening, at en sådan institution, hvor alle borgere tages med på råd, kun egner sig til anvendelse indenfor et så lille område, at hver borger ved selvsyn har visse erfaringer om det emne, der bringes til afstemning.

Men herved kommer jeg netop over til det forhold, der har været afgørende for, at jeg kan stemme for grundlovens vedtagelse her i det høje ting. Det forløb, der har resulteret i dette forslag til grundlov, er af en sådan art, at det må gøres færdigt, og det må gøres færdigt nu. Grundlovens skæbne må nu afgøres af vælgerne selv, og netop ved en folkeafstemning. For så meget kan jo siges, at netop en grundlov og netop de principper, der udtrykkes i grundloven, må befolkningen have så megen interesse for og kendskab til, at en folkeafstemning her danner en naturlig afslutning. Partierne, de egentlige politikere, har nu bragt det foreliggende forslag frem, og såvel amatører som forfatningskommissionens eksperter formår intet at gøre. Derfor erkender jeg, at hvert medlem af den nuværende rigsdag trods betænkeligheder, trods udtalt positive ønsker og håb om at